

Masteruppsats i offentlig förvaltning [HT-13]
Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet
Christoffer Essman 870126
Handledare: Stig Montin
Examinator: Patrik Zapata

Mänskliga rättigheter

- Ur ett politiskt översättningsperspektiv

Förord

Inledningsvis vill jag tacka min handledare Stig Montin som väglett mig under skrivandets gång. Jag vill även tacka vänner och familj som lämnat kloka synpunkter och stöttat mig genom slutfasen av uppsatsskrivandet.

Tack även till Tannaz Hashemi som ställt upp med korrekturläsning och kommentarer under terminens gång. Ditt outtömliga tålamod och din goda uppmuntran har varit ovärderlig.

Göteborg, januari 2014

Christoffer Essman

Sammanfattning

Titel: Mänskliga rättigheter inom offentlig förvaltning - ur ett översättningsperspektiv

De senaste åren har en ny diskrimineringslagstiftning, ökade krav på tillgänglighet, samt diverse förändringar i förvaltningspolitiken höjt kraven på offentliga organisationers agerande vad gällande likabehandling och diskriminering. I samband med detta har det uppstått en efterfrågan efter verksamhetsrelaterad kunskap inom området, som är utvecklad för att garantera och säkerställa medborgarnas tillgång till de mänskliga rättigheterna. Medvetenheten och kunskapen kring de mänskliga rättigheterna har av den anledningen ökat i flera svenska kommuner, då dessa i en allt större utsträckning ges utrymme i årsredovisningar och olika beskrivningar av kommunens verksamheter. Dessa dokument har flera gånger inrättats för att konkretisera verksamhetens arbete med mänskliga rättigheter.

Mänskliga rättigheter är tänkt att genomsyra verksamheter på samtliga nivåer, från internationell till nationell, regional och lokal nivå. Ett perspektiv som av olika anledningar blivit allt mer aktuellt att implementera och ta hänsyn till i den redan existerande verksamheten. Syftet med föreliggande uppsats är att jämföra hur ett antal kommuner har ”översatt” föreställningen om mänskliga rättigheter, för att sedermera kunna förklara de likheter och skillnader i tolkningen av begreppet som kan identifieras i respektive kommun.

För att bäst uppfylla syftet och besvara forskningsfrågorna har en jämförande fallstudie med kvalitativ textanalys använts. Policy- och styrdokument kring implementeringen och arbetet med mänskliga rättigheter har använts för att genomföra analysen.

Resultatet av denna studie visade att de jämförda kommunerna har formulerat och implementerat begreppet eller idén om mänskliga rättigheter på liknande sätt, genom att arbeta aktivt för jämställdhet, ta hänsyn till mänskliga rättigheter vid upphandling, motverka segregation, arrangera parader för HBTQ-personer och så vidare. Åtgärder som syftar till att uppmärksamma alla människors lika värde.

Nyckelord: Politisk översättning, mänskliga rättigheter, skandinavisk institutionalism, isomorfism, förvaltningspolitik, implementering

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
<i>1.1 Syfte och forskningsfrågor</i>	5
<i>1.2 Disposition</i>	7
2. Metod	8
<i>2.1 Fallstudie och generaliserbarhet</i>	8
<i>2.2 Material</i>	9
<i>2.3 Avgränsningar</i>	10
3. Referensram	12
<i>3.1 Tidigare forskning kring översättningsperspektivet</i>	12
<i>3.2 Perspektiv inom organisationsforskningen</i>	13
<i>3.3 Organisatorisk isomorfism</i>	14
<i>3.4 Översättningsperspektivet som teoretiskt ramverk</i>	15
<i>3.5 Översättningsprocesser i offentlig verksamhet</i>	18
4. Empiri	20
<i>4.1 Sveriges arbete för de mänskliga rättigheterna</i>	20
<i>4.2 Göteborg</i>	20
<i>4.3 Eskilstuna kommun</i>	25
<i>4.4 Örebro</i>	30
5. Systematisk jämförelse mellan kommunerna	33
6. Diskussion	34
7. Resultat	37
8. Slutsatser och studiens bidrag	39
9. Vidare forskning	40
10. Referenslista	41
<i>10.1 Litteratur</i>	41
<i>10.2 Internet referenser</i>	42
<i>10.3 Artiklar</i>	45

1. Inledning

Bland svenska kommuner märks idag ett allt större fokus på de tre olika dimensionerna ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. En ökad förståelse för vår planets ekologiska förutsättningar och begränsningar har på senare år resulterat i ett mer holistiskt politiskt resonerande kring hur dessa tre dimensioner hänger samman och påverkar varandra. Bland några kommuner märks även ett ökat fokus kring de mänskliga rättigheterna, samt långtgående planer på att införliva dessa i kommunens verksamhet och förvaltningar. Detta sker ofta genom att integrera begreppet med kommunens egen beskrivning av vad som ingår i den sociala dimensionen av hållbar utveckling. Mänskliga rättigheter har tidigare omnämnts bland flera kommuner, men denna integration av begreppet kan ses som en ny företeelse. Förståelsen kring vilka processer som föreligger integrationen eller etableringen av formuleringar kring ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet är ett intressant forskningsområde som jag i denna uppsats ämnar att undersöka närmare.

Är det möjligt att förklara processen ur ett konstruktivistiskt översättningsperspektiv? Studier kring olika politiska översättningsprocesser är relativt sällsynta och företräds ofta av forskare från de nordiska länderna. En bredare kunskap kring översättningsprocesser och hur de yttrar sig mer konkret är väsentligt för att utvidga förståelsen för hur offentliga organisationer tar till sig nya tankar och idéströmningar utifrån, samt integrationen av mänskliga rättigheter som en del av den sociala hållbarhetsdimensionen.

1.1 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med uppsatsen är att närmare studera de processer som föranlett det faktum att mänskliga rättigheter idag beskrivs som en del av den socialt hållbara dimensionen i ett antal svenska kommuner, för att bygga en bättre förståelse kring hur offentliga organisationer agerar när de tar till sig nya perspektiv eller idéströmningar utifrån.

Mänskliga rättigheter har sedan en lång tid tillbaka varit en uttalad del av svenska kommuners dagliga arbete, det är först på senare tid som detta har kommit att betonas ytterligare och inkorporeras som en del av ett nytt hållbarhetstänkande som inkluderar såväl social, som ekonomisk och ekologisk hållbarhet. Med mänskliga rättigheter som en del av den sociala

hållbarhetsdimensionen. I uppsatsen kommer jag därför att undersöka några utvalda kommuners årsredovisningar med tillhörande budget, styrdokument, handlingsplaner samt policydokument för att undersöka kommunernas ”översättning” av begreppet, som ursprungligen härrör ur FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna.

”Perspektivträngsel” är idag ett populärt begrepp som beskriver hur allt fler politiska perspektiv idag konkurrerar och/eller samspelar med varandra inom den offentliga förvaltningen.

Förklaringarna kring vad som orsakar spridningen av dessa olika perspektiv varierar; varav ett av de mest intressanta kallas *översättningsperspektivet*. Studier relaterade kring mänskliga rättigheter ur ett översättningsperspektiv är relativt sällsynta. För att utveckla kunskaperna kring offentliga organisationers agerande när nya idéströmningar eller perspektiv uppstår kommer jag att studera idén om mänskliga rättigheter ur ett översättningsperspektiv med ett mindre antal svenska kommuner som fall för min studie.

Urvalet sker med hänsyn till vilka kommuner som tydligt omnämner mänskliga rättigheter som en del av kommunens arbete, med tillhörande styr- och policydokument. För att kunna jämföra, belysa och diskutera likheter och skillnader mellan de olika kommunernas ”översättning” av begreppet mänskliga rättigheter är detta en förutsättning. Kommunerna utgörs av Göteborgs stad, Eskilstuna samt Örebro, vilket även resulterar i en geografisk och invånartät spridning bland studieobjekten.

Följande tre forskningsfrågor ligger till grund för uppfyllandet av syftet:

- 1. Hur har man i de jämförbara kommunerna (Göteborg, Eskilstuna och Örebro) valt att formulera och implementera föreställningen om mänskliga rättigheter?*
- 2. Vilka likheter och skillnader finns mellan kommunernas formulering, översättning och implementering av begreppet?*
- 3. Vad kan förklara lik- eller olikheterna?*

1.2 Disposition

Uppsatsen kommer inledningsvis att introducera samt beskriva problematiken som motiverar studiens genomförande och relevans. Därefter kommer uppsatsens syfte med tillhörande frågeställningar och avgränsningar att förklaras för läsaren. I det andra kapitlet följer uppsatsens metodkapitel, där forskarens metod- och materialval kommer att problematiseras och motiveras.

I det tredje kapitlet kommer uppsatsens teoretiska utgångspunkter och ramverk att presenteras. Inledningsvis beskrivs den tidigare forskningen för att tydligt redogöra vad som redan är känt och utforskat inom det aktuella ämnesområdet, varpå uppsatsens insamlade empiri följer. I uppsatsens femte kapitel redogörs kommunernas implementering av begreppet i en tabell för läsaren för att sedan följas av en diskussions och resultatdel, där den insamlade empirin kommer att agera utgångspunkt för diskussionskapitlet. I detta kapitel kommer forskarens frågeställningar att sammanställas med tillhörande förklaringar som uppkommit under arbetets gång.

Med utgångspunkt i det teoretiska utgångspunkterna, det teoretiska ramverket samt tidigare forskning på området så kommer resultatet att diskuteras och slutsatser dras. Uppsatsen kommer att avslutas med ett kapitel som hanterar framtida forskning och förslag kring vad denna skulle kunna tänkas innehålla.

2. Metod

Det viktigaste teoretiska kravet är enligt Brunsson och Jönsson att den teori man använder sig av anses avbildningstrogen och kan beskriva en del av verkligheten. Genom att förenkla förståelsen kring ett särskilt skeende, kan teorin ofta påverka detta i någon riktning. Då ingen teori möjligen kan förväntas vara exakt kompatibel med en annan del av verkligheten - än utifrån den verklighet vilken denna faktiskt konstruerades - kan man inte mekaniskt applicera en teori för att försöka förstå vilken given situation som helst. Målet för en kunskapsbyggande teori är att bilda en förståelse för en särskild situation, snarare än att försöka generera en mer generell teori. Generella teorier är dock väl lämpade för att förklara ett större antal situationer på en mer övergripande nivå.

”En mycket generell teori är bara en metod för att skapa kunskap om speciella företeelser. För att generella teorier ska kunna förväntas vara till någon hjälp annat än rent slumpmässigt måste de i sin tur bygga på teorier om mindre, speciella delar av verkligheten”.

Denna uppsats syftar till ökad förståelse och kunskap relaterad till hur offentliga organisationer agerar när nya idéer kommer utifrån, med översättning och implementering av mänskliga rättigheter som fall för studien. Genom att studera ett fall av organisatorisk översättning kan speciell kunskap kring det studerade objektet utvecklas och bidra till en generell kunskapsbyggnad kring offentliga organisationers agerande. Läsarens uppfattning kring resultaten avgör om teorin eller kunskapen som uppsatsen genererar kan utgöra grunden för fortsatt forskning.¹

2.1 Fallstudie och generaliserbarhet

Fallstudie är en metod som lämpar sig bäst när forskaren behöver befinna sig nära det studerade objektet eller de studerades vardag för att kunna generera förståelseinriktad kunskap.²

Fallstudie som metod för denna uppsats ger mig som forskare möjligheten att skapa en djupare förståelse för det fenomen som jag väljer att studera med hjälp av en jämförande fallstudier. Kritik kan dock riktas mot det faktum att det är problematiskt att generalisera kring ett fenomen baserat

---

¹ Brunsson & Jönsson, 1979, s. 146.

² Yin, K. Robert. (2006). *Fallstudier: design och genomförande*. Malmö: Liber AB. s 17.

utifrån ett begränsat antal fall. Ett större antal jämförda fall genererar dock en större säkerhet i studiens resultat. Även kunskap genererad ur en undersökning som inte kan definieras som generaliserbar kan ingå i samlade kunskapsackumulationsprocesser och kan därmed anses som väsentlig för samhällsvetenskaplig utveckling.³

Angreppssättet i denna studie kommer att vara abduktivt. Detta innebär att jag kommer att utgå från min insamlade empiri och valda teorier inom forskningsfältet som verktyg för att generera ny kunskap i analyskapitlet.⁴

Texter och dokument kommer att utgöra grunden för empirin i denna studie, vilket det finns flera fördelar med. Dokument som källa anses vara stabilt, forskarens möjligheter att påverka innehållet med sin närvaro, likt under en intervju eller deltagande observation, existerar inte. De utgör en god källa vid fallstudier eftersom de tillhandager den kontext från vilken frågeställningen hör.

Givetvis finns det även nackdelar med dokument som utgångspunkt för en studie likt denna. Det ställer bland annat stora krav på forskaren under tolkningsprocessen av innehållet. Det är därför av stor vikt att erinra sig att materialet har tillkommit av andra orsaker än forskningen för att bibehålla en objektivitet.⁵

2.2 Material

Granskningen av de jämförda kommunerna grundar sig på en textanalys där väsentligt material för kommunernas verksamhet, så som budget, årsredovisningar, handlingsplaner, strategidokument, policy- och styrdokument har utgjort studiens empiri. Huvuddelen av detta material finns tillgängligt på kommunernas webbsidor eller vid förfrågan hos respektive kommun.

De dokument som kommer att utgöra grunden för denna studie och bidra till förståelsen för på vilket sätt kommunerna valt att formulera sitt arbete med de mänskliga rättigheterna är:

- Kommunens årsredovisning
- Kommunens budgetdokument

---

³ Ibid., s. 126.

⁴ Larsson, Sam., & Lilja, John.(2005). *Organisationsanalys – Teoretiska och metodologiska perspektiv*. Lund: Studentlitteratur. s 87.

⁵ Merriam, B. Sharan. (1994). *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur. s. 121-122.

- Eventuella styrkort, policydokument eller handlingsplaner inom områden som riktar sig mot mänskliga rättigheter
- Policydokument

Då en av uppsatsens frågeställningar ämnar att förklara om, och eventuellt hur, de jämförda kommunernas översättning skiljer sig åt mellan varandra, har valet av kommuner grundat sig i att finna så lika kommuner som möjligt, för att söka olikheter.

Vad gällande politiskt styre så styrs Göteborg och Eskilstuna av Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. I Örebro styrs kommunen av Socialdemokraterna, Kristdemokraterna och Centerpartiet. I en jämförande studie, eller jämförande "fåfallsstudie", är det lämpligt att använda fall som är så lika varandra som möjligt gällande relevanta oberoende variabler, dock inte gällande den förklaringsvariabel som studien i huvudsak kretsar kring. Det vill säga, samtliga kommuner uppfyller den oberoende relevanta variabeln - ett tydligt omnämnande av mänskliga rättigheter - men hur detta arbete yttrar sig och formulerats kan skilja sig åt dem emellan, vilken är den variabel som uppsatsen ämnar att förklara och utveckla ytterligare. En stor del av det analytiska arbetet görs därför redan vid det strategiska valet av fall för studien.⁶

2.3 Avgränsningar

Uppsatsen syftar inte till att värdera de jämförda kommunernas eventuella genomförande eller resultat av sina formulerade mål eller verksamheter kopplade till mänskliga rättigheter. Det är istället de processer som omger såväl implementeringen som formuleringen av dessa, som anses vara intressanta ur en analytisk vinkel. Detta för att ge en fördjupad förståelse kring hur denna översättningsprocess sker i praktiken.

Studien har avgränsats till att enbart granska mänskliga rättigheter som fenomen för översättning med Göteborgs stad, Eskilstuna och Örebro som valda kommuner för granskningen. Studien kommer att rikta sig mot "policynivån", det vill säga hur mänskliga rättigheter översätts i de tre jämförda kommunerna i form av handlingsplaner, styrdokument och så vidare.

De dokument som primärt kommer att jämföras är:

---

⁶ Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena. (2012). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Nordstedts Juridik AB. s 102.

- Kommunernas årsredovisningar från 2012
- Handlingsplaner kopplade till arbetet med mänskliga rättigheter
- Policydokument kopplade till arbetet med mänskliga rättigheter
- Övriga dokument som beskriver kommunens arbete med de mänskliga rättigheterna

3. Referensram

3.1 Tidigare forskning kring översättningsperspektivet

Valet av litteratur i referensramen utgår från uppsatsens frågeställning. Vilket perspektiv forskaren väljer att utgå ifrån vid studier kring organisering och förändring, påverkar vad forskaren uppfattar under det fortsatta arbetet och analysen av studien. Av den anledningen är det därför viktigt att forskaren förklarar vilket val av perspektiv som studien utgår ifrån. Det institutionella perspektivet, framförallt skandinavisk institutionalism, samt översättningsperspektivet är perspektiv inom organisationsförändring som tidigare behandlats av flera forskare. Dessa perspektiv betraktar en förändringsidé som beroende av mottagaren av denna idé kring förändring, samt hur de översätter denna.⁷

Studier som behandlar mänskliga rättigheter ur ett översättningsperspektiv är sällsynta och av den anledningen är det därför väldigt intressant att studera såväl fenomenet, som dess utbredning vidare, för att bidra till en ökad förståelse av begreppsmodellen.

Tidigare studier av översättningsperspektivet har utvecklats av flera organisationsforskare och företagsekonomer från de nordiska länderna. Forskningen har främst studerat översättningsperspektivet utifrån det nyinstitutionella perspektivet. Barbara Czarniawska och Bernward Joerges utvecklade år 1996 en modell baserad på olika faser för att beskriva olika stadier av översättningsprocesser där idéer frikopplas från sin kontext, objektifieras och förpackas. Idéerna reser sedan mellan och in i olika organisatoriska fält eller kontexter, där de tillämpas och slutligen institutionaliseras.⁸

Guibjörg Erlingsdóttir visade i en studie från 1999 hur attraherande idéer, eller "förförande idéer" blev allt mer populära efter att ha introducerats, och sedermera skulle komma att lagstadgas inom svensk hälso- och sjukvård. Den norske statsvetaren Kjell-Arne Rovik har bidragit med kunskap relaterad till översättningsprocesser genom sina studier av den offentliga förvaltningen.⁹

---

⁷ Eriksson-Zetterquist, 2006, s. 298-299.

⁸ Ibid., s. 299.

⁹ Montin, 2011, s. 131-132.

Även Björn Johnson har genom sina studier av policyspridning som översättning bidragit med viktiga kunskaper och slutsatser i ämnet, genom sin studie från 2003 av den politiska översättningen av metadonbehandling och husläkare i Sverige. I Johnsons studie introducerades begreppen *praktisk-* och *politisk* översättning. Praktisk översättning syftar på den översättning som sker när människor interagerar med varandra, exempelvis i kontakten mellan brukare och förvaltning.¹⁰ Politisk översättning avser däremot den översättningsprocess som sker på mellanorganisatorisk nivå i samband med beslutsfattande på central och auktoritär nivå. Den politiska översättningen avgör till stor del vilka ramar och riktlinjer som ska existera, samt hur dessa ska förhålla sig till varandra vilket sedermera påverkar den praktiska översättningen.¹¹

3.2 Perspektiv inom organisationsforskningen

För att kunna bilda sig en djupare förståelse för hur offentliga organisationer agerar när de nås av nya idéer utifrån förefaller det intressant att se till den redan existerande organisationsforskningen. Inom organisationsforskningen finns det ett flertal olika perspektiv som understryker relationen mellan organisationen och dess omgivning. Dessa kan delas in i tre olika grupper: Omgivningsperspektivet, urvalsperspektivet och det nyinstitutionella perspektivet.

Det förstnämnda perspektivet utgår från att omgivningens roll är tongivande för organisationen, och denna därför struktureras därefter. Det finns dock varianter av perspektivet, där organisationerna exempelvis beskrivs kämpa om varandras omgivningar och resurser för att på så vis kunna utöka sitt handlingsutrymme samt minska beroendet av andra organisationer. Detta kan uppnås genom att samhandla med andra organisationer till exempel, vilket kan exemplifieras med dagens kommuners ökade samarbete.¹²

Urvalsperspektivet gör antagandet att organisationer genom olika urvalsprocesser beslutar vilka delar av organisationen som ska anpassa sig, då de generellt sett finner det problematiskt att genomföra organisationsförändringar. Utvalda delar anpassar sig och överlever, medan andra vidhåller gamla strukturer som därför gör det problematiskt att hantera de nya problem de ställs inför. Somliga delar av organisationen försvinner möjligtvis helt och hållet med tiden. Enheter inom

---

¹⁰ Johnson, Björn. (2003). *Policyspridning som översättning*. Malmö: Daleke Grafiska AB. s 37.

¹¹ Ibid., s 38.

¹² Montin, 2011, s. 129.

den kommunala organisationen som idag åtnjuter ett större inflytande och i vissa fall utsätts för privatisering, skulle med tiden kunna utvecklas till ett löst sammansatt system som påminner om det som urvalsperspektivet vill göra gällande.¹³

Det sista av de tre perspektiven - nyinstitutionell teori - har sedan en tid tillbaka varit väldigt populärt inom modern organisationsforskning. Teorin har på senare tid kommit att utvecklas ytterligare i och med den skandinaviska institutionalismen, som bland annat företräds av flera framträdande forskare från Sverige.

Enligt det nyinstitutionella perspektivet så anses inte resursberoende eller andra objektiva mekanismer knyta samman organisationer med sin omgivning. Det är istället legitimiteten, eller olika aktörers tillit till organisationsformen som blir avgörande, snarare än diverse rationella analyser av olika problem och lösningar. Den organisation som erhåller störst legitimitet bland omgivande aktörer eller samhället, kommer därför att få en ledande roll som allt fler organisationer kommer att vilja efterlikna. Bland såväl kommuner som företag kan detta efterliknande resultera i att organisationerna blir allt mer isomorfa. Detta perspektiv är ofta använt vid analyser av kommuners omorganisering eller förnyelse.¹⁴

Kommuners förnyelsearbete, vilket till exempel skulle kunna innebära en tydligare markering av arbetet med de mänskliga rättigheterna, behöver dock inte härröra ur ett genuint intresse för dessa. Man kan alltså tala om en så kallad ”särkoppling”, där det faktiska arbetet skiljer sig från det påstådda engagemang som man visar upp för samhället eller investerare till exempel.¹⁵ Detta underlättar även för organisationer eller företag då de ska söka bidrag, lån, eller investeringar - eftersom de visat sig legitima och värda att investera i.¹⁶

3.3 Organisatorisk isomorfism

Ett ökat fokus på mänskliga rättigheter, formuleringen av dessa samt implementeringen i de kommunala verksamheterna skulle kunna ses som ett exempel på isomorfism bland dessa kommuner. Den teoretiska förklaringen till varför dessa kommuner liknar varandra skulle kunna vara att de söker likna varandra eller alternativt är angelägna om att framstå som unika.

---

¹³ Ibid., s. 130.

¹⁴ Ibid., s. 130.

¹⁵ Meyer & Rowan, 1977, s. 340-341, 349.

¹⁶ Meyer & Rowan, 1977, s. 351.

Institutionell likformighet som har betydelse för homogenisering av organisationer omnämns ofta som isomorfismer. De påverkar såväl organisationens legitimitet som utformning och kan delas in i tre olika former:

- Tvingande isomorfism
- Mimetisk isomorfism
- Normativ isomorfism

Den första formen inträffar ofta när mindre organisationer tvingas att anpassa sig till lagar eller politiska mål som kretsar kring hur organisationen förväntas agera av andra, större organisationer som den är beroende av.

Den andra formen är vanlig bland organisationer som saknar egna, tydliga riktlinjer eller målsättningar. Dessa organisationer väljer istället att imitera framgångsrika organisationer som är mer etablerade, vilket kan leda till en stor likformighet bland organisationer inom samma fält.

Den sista formen av isomorfism kan beskrivas utgå från en normativ grund, där en profession eller utbildning skapar likformighet inom organisationen. Den gemensamma utbildningsbakgrunden utformar professioner som skiljer sig mycket litet från varandra, varpå organisationen de sedan verkar i också liknar varandra. Organisationerna erhåller då legitimitet såväl som status.¹⁷

3.4 Översättningsperspektivet som teoretiskt ramverk

Den skandinaviska institutionalismen har företrätts av flera skandinaviska forskare som ställt frågan hur idéer och modeller sprids och förändras när de färdas mellan olika organisationer.

Barbara Czarniawska är en av de skandinaviska forskare som bidragit till att vidga kunskapen kring organisationsteori och översättningsprocesser. Översättningsperspektivet kan inledningsvis beskrivas som en teori om hur idéer genom upprepat handlande kan bli objektifierade och sedan föras vidare till andra verksamheter på en annan plats eller under en annan tidsperiod. Samhället skapas och återskapas i en ständig process av olika sociala aktörer. Czarniawska beskriver det till

---

¹⁷ DiMaggio & Powell, 1983, s.150-154.

exempel på följande vis: "En organisation är sociala uppfattningar som varierar med sammanhanget".¹⁸ Hennes forskningsperspektiv kan beskrivas som konstruktivistiskt.¹⁹

Dessa idéer existerar såväl mellan som inom olika organisatoriska fält. Översättningsperspektivet kan förklaras eller beskrivas som ett intersubjektivistiskt, konstruktionistiskt synsätt där människan kan beskrivas vara kapabel till att producera, samt skapa en värld som hon sedan upplever som essentiell eller något annat än just sin egen skapelse.²⁰

Det konstruktivistiska synsättet beskrivs bland annat av författarna Ian Hacking och L. Berger & Luckmann. Enligt Hacking kan konstruktivism beskrivas handla om när idéer, tankar och mänskligt agerande med tiden blir allmänt vedertagna.²¹ En idé är konstruerad av människor, som skapade ett samhälle, som sedermera formar människorna som lever i det.

Författarna L. Berger & Luckmann förklarar med sina teorier kring social konstruktion hur människan kan tänkas verka i en "öppen värld", då samhällsordningen inte är biologiskt given till oss - utan istället är en mänsklig konstruktion. Vi formar vår värld och omvärld i en ständigt pågående process.²² Genom upprepade handlingar i vardagen skapas en ordning som människan känner sig bekväm med, för att kunna förutse sitt eget beteende eller andras agerande i någon mån.²³ Detta skapar "objektiva" uppfattningar och kunskaper kring världen vi lever i, där vi skapar och planerar våra liv och våra verkligheter i relation till varandra.²⁴

Dessa verkligheter och objektiva uppfattningar kring världen förs sedan vidare till varje ny generation och cementeras allt mer i medvetandet hos människan. Vårt språk är ett verktyg för att legitimera dessa handlingar och uppfattningar, från att i begynnelsen hävda att "så här kan man leva sitt liv" växlar det i nästa generation till "nu gör vi om det igen" till att slutligen "så här gör man".²⁵

---

¹⁸ Czarniawska Barbara. (2005). s 16.

¹⁹ Czarniawska Barbara. (2005). s11.

²⁰ Berger Peter L & Luckmann Thomas, 1979, s. 77.

²¹ Hacking, 2005, s. 37.

²² Berger Peter L & Luckmann Thomas, 1979, s. 67-69.

²³ Berger Peter L & Luckmann Thomas, 1979, s. 79.

²⁴ Berger Peter L & Luckmann Thomas, 1979, s. 70.

²⁵ Berger Peter L & Luckmann Thomas, 1979, s. 76.

Den objektiva sanningen skapas alltså fortlöpande i en process som vidarebefordras och cementeras i *institutioner* som symboliserar denna "objektiva sanning". Människor skapar alltså i själva verket det samhälle, som sedan uppfattas som en objektiv verklighet eller sanning, som sedan formar nästa generation människor.²⁶

Enligt nyinstitutionalismen så är upprätthållandet av legitimitet samt stabilitet förklaringen till varför organisationer genomgår förändringar. Czarniawska och Joerges tillägger dock att det är viktigt att se till den kontext i vilken organisationer verkar, eftersom organisationer är föränderliga, såväl som stabila, så anpassas idéer främst utifrån kontext och sammanhang.²⁷

Själva *översättningen* sker när en mottagande verksamhet eller organisation vill införliva en idé i sin verksamhet, tolkar denna och "översätter den" på olika sätt för att bättre anpassas till det lokala klimatet, kulturen eller de redan existerande målen inom organisationen.²⁸ Denna process innefattas av fyra olika steg; lösrykning, paketering, mottagning samt handling och institutionalisering.²⁹

Idén plockas ur sin kontext, samt tid och rum, för att användas i nuet. Idén omformuleras men behåller de viktiga grundingsredienserna och introduceras för brukarna på den lokala plats där den ska användas. Idén styr nu de handlingar och beslut som görs i verksamheten, och ses till slut som en rutinmässig del av arbetet; en "objektiv sanning" som skapar en institution. Processen kan upprepas oändligt antal gånger, och föra idén vidare genom dessa fyra steg i översättning, till flertalet organisationer. Hur idén kommer att utvecklas och användas beror på hur idén omtolkas under översättningsprocessens gång.³⁰

Översättningsprocessen till ord eller bilder är essentiell för att en idé ska kunna resa inom en organisation.³¹ När en idé uppstår är enligt Czarniawska ofta okänt, varpå ursprunget ofta omgärdas av mytologisering eller dramatisering för att skapa ett samband mellan idén samt det upplevda problem som den påstås åtgärda. Problemet utformas i samband med att översättningsprocessen äger rum, lösningen på ett problem styr därför inte idén i sig.³²

---

²⁶ Berger Peter L & Luckmann Thomas, 1979, s. 77, 78.

²⁷ Czarniawska & Joerges, 1996, s. 16.

²⁸ Ibid., s. 20. Lindberg & Erlingsdóttir, 2005, s. 29-30.

²⁹ Lindberg & Erlingsdóttir, 2005, s. 31-32.

³⁰ Ibid., 2005, s. 43.

³¹ Czarniawska, 2002, s. 7.

³² Czarniawska & Joerges, 1996, s. 25.

Att formulera idén på ett attraktivt och tilltalande vis kan vara avgörande för hur idén tas emot, idébärare och människor som arbetar i den aktuella miljön behöver alltså utveckla en ömsesidig relation. Idén behöver kännas igen i den aktuella företagskulturen eller innehålla normer och värderingar som stämmer överens med de redan rådande för att den ska bli framgångsrik. Detta omformulerande, reformerande och ständiga skapande av en idé gör det också möjligt att föra den vidare, göra den attraktiv för fler organisationer som kan välja att lösrycka idén, och omformulera den på sitt eget vis för att passa sin lokala kontext, och så vidare.³³

Idéer som utsätts för översättning är sällan helt nya utan istället handlar det ofta om äldre idéer som på ett eller annat sätt återkommer i en ny skepnad. Av den anledningen kan det därför vara av stort intresse att diskutera tidpunkten för när en idé blir uppmärksammas, samt anledningen till varför just vid den särskilda tidpunkten.³⁴ Institutionell förändring kan också vara ett resultat av olika moden som kan representeras eller förespråkas av ledande människor som blir viktiga för den fortsatta spridningen.³⁵

3.5 Översättningsprocesser i offentlig verksamhet

På senare tid har denna typ av reformer genomförts inom flera områden av den offentliga sektorn i Sverige, för att effektivisera verksamheten och kunna erbjuda bättre service till medborgarna.³⁶

Dessa idéer som man använder, och har använt sig av, har ofta sina rötter i någonting man väljer att kalla för "master-ideas", det vill säga större berättelser eller idéer kring organisering och organisationskultur som funnits under en lång tid.³⁷ Vad gällande offentliga verksamheter, har man använt sig av olika idéer hämtade ur den privata sektorn, vars verktyg och metoder i vissa fall visat sig vara illa anpassade för den offentliga organisationsstrukturen.³⁸

Vilken typ av idéer som faller offer för översättning skiftar med tiden. Urvalet sker till stor del av så kallade "idébärare" (exempelvis externa konsulter) som presenterar de olika alternativen eller

---

³³ Lindberg & Erlingsdóttir, 2005, s. 46.

³⁴ Czarniawska & Joerges, 1996, 26.

³⁵ Czarniawska & Joerges, 1996, s. 16.

³⁶ Lindberg & Erlingsdóttir, 2005, s. 34.

³⁷ Ibid., s. 44.

³⁸ Ibid., 34.

”recepten” på framgång för att effektivisera och öka produktiviteten hos organisationerna. Idén formas för att bäst passa verksamheten och kan också tillföras särskilda attribut för att skapa ytterligare legitimitet bland publiken eller för utomstående externa aktörer.³⁹

Detta sätt att översätta idéer och anpassa dem till moderna organisationer kan få varierande resultat. Vem aktören som gör översättningen är, och i vilket syfte denna möjligtvis gör denna kan vara väsentligt för slutresultatet.⁴⁰ Aktörer som genomför översättningen behöver nödvändigtvis tillhöra organisationen som skall bruka den, utan det arbetet kan utföras av en extern aktör likväl som en intern. Dock är deras uppgift att på bästa möjliga vis förpacka idén och formulera den på ett sådant vis att den förefaller attraktiv och lockande för användaren. Den behöver upplevas som meningsfull för att den ska få ett genomslag i organisationen och överleva länge nog för att institutionaliseras på sikt, eller spridas ytterligare.⁴¹ Förändring kan med andra ord tolkas som ett sätt för att vinna respekt såväl internt som externt. Organisationer är en del av det samhälle de lever och verkar i, varpå de även är känsliga för trender och olika moden. Förändringar i en organisation kan därför äga rum som en konsekvens av den politiska situationen eller kontinuerliga förändringar i samhället.⁴²

---

³⁹ Ibid., s. 44.

⁴⁰ Ibid., s. 45.

⁴¹ Lindberg & Erlingsdóttir, 2005, s. 46.

⁴² Eriksson Zetterquist, Kalling, Styhre, 2006, s. 297.

4. Empiri

4.1 Sveriges arbete för de mänskliga rättigheterna

Inledningsvis vill jag förtydliga och förklara att det är regeringen som tillsammans med den statliga och kommunala förvaltningen som ansvarar för att internationella åtaganden följs och att de mänskliga rättigheterna inte kränks i Sverige. De konventioner som landet har ratificerats ska Riksdagen sedermera, i egenskap av lagstiftande församling, stifta lagar kring. Men för att landet ska kunna leva upp till dom ställda kraven så krävs det att även offentliga och privata aktörer bidrar och drar sitt strå till stacken.

Svenska kommuner och landsting bär ansvar för en stor del av de samhällsuppgifter som berör landets enskilda medborgare, varpå deras arbete är väsentligt för att kunna realisera de mänskliga rättigheterna. Arbetet i kommuner och landsting kan därför vara rent av avgörande för om Sverige lever upp till sina åtaganden kring mänskliga rättigheter, eftersom det är på den lokala och regionala nivån som beslut gällande utbildning, sjukvård, äldreomsorg och bostad i stor utsträckning fattas.

Arbetet med mänskliga rättigheter på nationell nivå har i Sverige resulterat i två nationella handlingsplaner, beslutade av regeringen. Den första handlingsplanen avsedde tidsperioden mellan 2002-2004 och den andra 2006-2009. En tredje handlingsplan har sedan våren 2011 varit under utformning.⁴³

4.2 Göteborg

I Göteborg stads (förslag till beslutad) budget 2014 framgår det att staden styrs utifrån de tre hållbarhetsdimensionerna; social-, ekologisk-, och ekonomiskhållbarhet. Samtliga beskrivs som ömsesidigt beroende av varandra för att kunna realisera ett framtida hållbart samhälle.

Staden beskrivs som segregerad och därför anses det vara av stor vikt att alla människor får vara delaktiga i processen att utforma framtiden. Det beskrivs som en viktig del av arbetet med mänskliga rättigheter. Solidaritet, jämställdhet och rättvisa beskrivs vidare som ett sätt att motverka främlingsfientlighet och olika typer av diskriminering som medborgarna kan stöta på i vardagen.⁴⁴

---

⁴³ Jämställ.nu. (2012). *Sveriges arbete för de mänskliga rättigheterna*.

⁴⁴ Göteborgs Stad. (2013). *Förslag till budget 2014 och flerårsplaner 2015-2016 för Göteborgs Stad*. s 3.

Budgeten är det övergripande och överordnade styrdokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser där kommunfullmäktiges prioriterade mål bryts ned till SMARTA mål (specifika, mätbara, accepterade, realistiska, tidsatta och ansvarsfördelade) som omsätts i praktisk handling av nämnderna och styrelserna. Målen följs upp och revideras årligen vid beslut kring ny budget.⁴⁵

I budgeten beskrivs utgångspunkten vara baserad på en nulägesanalys, utifrån de tre hållbarhetsdimensionerna.⁴⁶ Inom den sociala dimensionen nämns åtgärder för att förbättra integrationen, förbättra jämställdheten och motverka bostadssegregation. Åtgärder har brutits ner i mer hanterbara stycken, så som styrkortet för integration.

Styrkortet för integration består av fyra perspektiv; balanserad styrning som utgår från brukarna, medarbetarna, ekonomin och verksamheten. Dessa perspektiv kretsar kring olika strategiska områden, så som boende, sysselsättning, ungas tillgång till utbildning, mångfald i rekrytering samt likabehandling. 2012 års mätningar visade att nöjdheten över boendemiljön skiljer sig stort mellan det högsta och det lägsta uppmätta värdet i kommunen, få nyanlända gymnasieelever går vidare till nationellt program efter två år och chefer/medarbetare med utländsk bakgrund anser sig i högre grad vara utsatta för kränkningar än dem med svensk bakgrund. Antalet chefer med utländsk bakgrund skiljer sig dessutom stort mellan olika delar av staden, i centrum uppmättes värdet till 12,7 % medan värdet i Örgryte/Härlanda endast nådde 2,0 %.⁴⁷

Arbetet för jämställdhet mellan könen lyfts av kommunen fram som ett sätt att generera lika tillgång till de mänskliga rättigheterna för såväl män som kvinnor. Människor ska ges samma möjligheter att behandlas på ett likvärdigt sätt och ges likvärdiga möjligheter att utforma sina liv.⁴⁸

Vidare nämns mänskliga rättigheter som en del av stadens vision om ”en stad för alla”;

”Göteborgs Stad arbetar utifrån alla människors lika värde och rättigheter. Grundbulten är att Sverige anslutit sig till FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna, barnkonventionen, FN:s konventioner för kvinnors rättigheter och om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

---

⁴⁵ Ibid. s. 6.

⁴⁶ Ibid. s. 8.

⁴⁷ Göteborgs Stad. (2013). *Tankarna bakom styrkortet*.

⁴⁸ Göteborgs Stad. (2013). *Förslag till budget 2014 och flerårsplaner 2015-2016 för Göteborgs Stad*. s 10.

*Alla göteborgare ska därför ges goda möjligheter att utveckla sina liv. För att det ska bli möjligt krävs solidaritet och många insatser från Göteborgs Stad.”*⁴⁹

Göteborgs Stad understryker att all deras verksamhet drivs med respekt för den enskildes mänskliga rättigheter i enlighet med de internationella konventioner som Sverige har åtagit sig att följa. Verksamheterna ska i sitt arbete förverkliga dessa rättigheter genom att bland annat tillhandage social trygghet, bostad arbete och lika lön utan någon som helst diskriminering. I budgeten beskrivs vidare hur staden ”*måste bedriva ett systematiskt MR-arbete utifrån alla diskrimineringsgrunder.*”

50

Stadens centrala arbete med de mänskliga rättigheterna beskrivs också verka som ett underlättande medel för de verksamheter som behöver ökat stöd eller kunskap i hur man ska konkretisera de mänskliga rättigheterna på ett sätt så att de kan integreras i den ordinarie verksamheten. Det innebär också ett sätt för verksamheterna att prioritera inom exempelvis ärendeberedning då rättigheternas betydelse i olika beslutsprocesser beskrivs som angeläget.⁵¹

Göteborgs Stad arbetar fortlöpande med grupprocesser och kompetenshöjning för att medarbetarna ska ha rätt värderingar och attityder. Det centralt strategiska stödet för mänskliga rättighets- och jämställdhetsarbetet följs upp av kommunstyrelsen och av revisionen. Målsättningen är att fullt ut omsätta FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna, samt barn- och kvinnokonventionerna. Arbetet beskrivs i budgeten stundtals gå steget längre än svensk lagstiftning, som inte uppfyller internationella åtaganden kring situationen för papperslösa människor.⁵²

Göteborgs kommun bidrar även med pengar till vad som kallas för ett interreligiöst råd, där människor ska utgöra en mötesplats för människor med olika trosuppfattning eller religiös bakgrund att samlas på för att kunna diskutera och samtala. Det finns även en ambition om att kunna ta initiativ till utbildningar för att sprida kunskap om olika religioner och trosuppfattningar till människor som till exempel stöter på det mångreligiösa Göteborg i sina arbeten.⁵³

---

⁴⁹ Ibid., s. 17.

⁵⁰ Ibid., s. 17.

⁵¹ Ibid., s. 17.

⁵² Göteborgs Stad. (2013). *Förslag till budget 2014 och flerårsplaner 2015-2016 för Göteborgs Stad.* s 18.

⁵³ Vårt Göteborg. (2012). *Interreligiöst center öppnar på Kyrkogatan.*

Rådet bildades 2007 och består av representanter från såväl kristendom, judendom, islam, sikhism, hinduism och bahi. I föreningens stadgar understryker man att rådet verkar för respekt och förståelse för religiöst liv. Naturliga mötesplatser för människor med olika trosuppfattningar beskrivs som nödvändigt för att kunna bygga relationer och knyta nya kontakter. Tillsammans arbetar man med olika projekt som exempelvis riktar sig mot ickevålds-kultur.⁵⁴

Civilsamhället lyfts fram som en viktig aktör då kommunen anser det väsentligt att vara lyhörd och föra en dialog med olika frivilligorganisationer. Ökad medborgardialog beskrivs också som en viktig del i den politiska processen där dessa organisationer även ges en möjlighet att framföra sina åsikter kring kommunens verksamheter. Demokratiskt inflytande finns också representerat i form utav olika råd, så som brukarråd, anhörigråd och medborgarpaneler. Tillsammans med kvalitativa utvärderingar ska brukarinflytandet öka och säkerställa verksamheternas kvalitet.⁵⁵

Likabehandlingsplaner utifrån olika diskrimineringsgrunder ska enligt budgeten slutföras under året i samtliga nämnder och bolag. Detta är även ett uppdrag som konkretiserats för att ske på enhetsnivå och gälla ur såväl personal- som invånarperspektiv.⁵⁶ Utbildningsförvaltningens likabehandlingsplan 2013-2016 förklarar inledningsvis att arbetet med likabehandling kan beskrivas som en process, där målsättningen är att kunna synliggöra och göra människor medvetna om fördomar, normer och värderingar som påverkar hur vi i det dagliga mötet beskriver, behandlar och bemöter varandra. FN:s första artikel i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna beskrivs som utgångspunkten för detta arbete och lyder: *"Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. De har utrustats med förnuft och samvete och bör handla gentemot varandra i en anda av gemenskap"*. Arbetet ses ur ett elev- och medarbetarperspektiv, där varje skola är ansvarig för att upprätta och följa upp sin likabehandlingsplan. Den ska sträcka sig över tre år och följas upp samt revideras i samband med budget.⁵⁷

Kommunen vill ge alla medborgare de förutsättningar som behövs för att de ska kunna förverkliga sina drömmar, utan att bli diskriminerade.⁵⁸ Sedan 2007 har man till exempel aktivt deltagit i en

---

⁵⁴ Interreligiösa centret. (2012). *Om rådet*.

⁵⁵ Göteborgs Stad. (2013). *Förslag till budget 2014 och flerårsplaner 2015-2016 för Göteborgs Stad*. s 18.

⁵⁶ Ibid., s. 18.

⁵⁷ Göteborgs Stad. (2013). *Utbildningsförvaltningens likabehandlingsplan 2013-2016*. s. 4.

⁵⁸ Göteborgs Stad. (2013). *Förslag till budget 2014 och flerårsplaner 2015-2016 för Göteborgs Stad*. s. 20.

festival för HBTQ-personer kallad West Pride med fokus på dessa människors livsvillkor.

Deltagandet i festivalen beskrivs som ett sätt att uppmärksamma de olika normer som styr i vårt samhälle, samt ett steg för att skapa en mer öppen och inkluderande stad för alla invånare.

Deltagandet inkluderar ett flertal arrangerade aktiviteter på äldreboenden, kulturhus och skolor runt om i staden.⁵⁹

Skolan ska enligt kommunfullmäktige förankra och utveckla demokratin och de mänskliga rättigheterna, genom att arbeta mot mobbning, diskriminering och kränkningar.⁶⁰ Såväl demokrati- som jämställdhetsfrågor beskrivs som viktiga för förskolan och skolan.⁶¹

Även inom stadens kulturella dimension beskrivs tillgängligheten till kulturen, samt antalet kulturbrukare och kulturutövare som en mänskliga rättighet som staden vill förverkliga.⁶²

Mänskliga rättigheter ska även fungera som ett ramverk, där respekten för dessa främjas och tas hänsyn till vid offentliga upphandlingar. Krav ska ställas på genusteoretisk kompetens till exempel, och under 2014 ska minst 50 procent av stadens tjänsteupphandlingar göras med social hänsyn.⁶³

Göteborgs Stad är även delaktiga i *Samling för social hållbarhet*. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har tillsammans med 21 kommuner, landsting och regioner tillsammans skapat organisationen för att minska skillnader i folkhälsan, genom att arbeta tillsammans med Världshälsoorganisationens rapport från 2008, den så kallade Marmotrapporten. Genom att minska skillnaderna i folkhälsan skapar man goda förutsättningar för ett hållbart samhälle, samtidigt som man tillgodoser de mänskliga rättigheterna. Social hållbarhet beskrivs knyta an till hållbar utveckling, där den sociala hållbarheten definieras som "*att bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle där grundläggande mänskliga behov uppfylls*". Syftet är att höja kvaliteten i det lokala och regionala arbetet med att minska skillnaderna i folkhälsa genom att definiera de områden som är i störst behov av insatser, vad dessa skulle kunna innefatta samt vilka aktörer som skulle

---

⁵⁹ Göteborgs Stad. (2013). *Göteborg en stad för alla*. s 2.

⁶⁰ Göteborgs Stad. (2013). *Förslag till budget 2014 och flerårsplaner 2015-2016 för Göteborgs Stad*. s. 25.

⁶¹ Ibid., s. 26.

⁶² Ibid., s. 43.

⁶³ Ibid., s. 54.

kunna vara aktuella för olika typer av insatser. Även Västra Götalandsregionen är delaktiga i detta samarbete.⁶⁴

Kommunen har även skrivit under CEMR-deklarationen. CEMR-deklarationen är en europeisk deklARATION för jämställdhet mellan män och kvinnor på både lokal och regional nivå. Det är ett verktyg för att integrera jämställdhet i det politiska beslutsfattandet och i den kommunala verksamheten i kommuner, landsting och regioner.⁶⁵

4.3 Eskilstuna kommun

I årsplanen för 2012 står det skrivet att kommunen med utgångspunkt i FN:s deklARATION om de mänskliga rättigheterna ska agera för att vara en inkluderande kommun där alla människor har samma värde, känner sig välkomna och inte utsätts för diskriminering.⁶⁶

Kommunens arbete med mänskliga rättigheter är sammanvävt med kommunens styrsystem och vision, som baseras på de tre hållbarhetsdimensionerna: social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet.⁶⁷ Styrsystemet bidrar med en uppföljning av verksamhetsmålen som påvisar hur beslut och planering påverkar mänskliga rättigheter, samt barns rättigheter i kommunen. Uppföljningen består av en checklista som ska kvalitetssäkra den kommunala verksamheten, och har funnits i bruk sedan hösten 2010.⁶⁸ Den kom till som ett resultat av den interna revisionens kritik mot kommunens sätt att arbeta med barns rättigheter och barnkonventionen.⁶⁹ Revisionen ansåg att kommunstyrelsen borde tydliggöra nämndernas ansvar och utveckla tydligare former av uppföljning, samt att nämnderna bör säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att förverkliga konventionen.⁷⁰

---

⁶⁴ Sveriges kommuner och landsting. (2011). *Samling för social hållbarhet - faktablad*. s. 1-2.

⁶⁵ Sveriges kommuner och landsting. (2010). *Europeisk deklARATION för jämställdhet*. European Charter for Equality of Women and Men in Local Life. (2013).

⁶⁶ Eskilstuna kommun. (2012). *Årsplan 2012*. s. 8.

⁶⁷ Ibid., s 8.

⁶⁸ Sveriges kommuner och landsting. (2011). *Systematiskt arbete för mänskliga rättigheter*. s 6.

⁶⁹ Ibid., s 6.

⁷⁰ Eskilstuna kommun. (2009). *Revisionsrapport: Granskning av barnkonventionen*. s 4.

Kommunen har valt att inrymma mänskliga rättigheter främst inom den sociala hållbarhetsdimensionen, där frågor kring delaktighet, inflytande, barn och unga, folkhälsa, samt hur olika politiska beslut tar sig uttryck i relationen mellan män/pojkar och kvinnor/flickor följs upp med hjälp av checklistan.⁷¹ Man är även delaktig i Samling för social hållbarhet, likt Göteborgs kommun och Västra Götalandsregionen.⁷²

Jämställdhet är ett annat område som inryms inom den sociala hållbarhetsdimensionen. Den finns en handlingsplan kallad ”På spaning efter jämställdheten 2011-2015” upprättad i kommunen, där åtta målområden finns beskrivna. Dessa syftar till att utveckla och förbättra kommunens service till invånarna.⁷³ Målsättningen är att kommunen ska bli en av landets mest jämställda kommuner, dels som ort och arbetsgivare men även som verksamhet.⁷⁴

De åtta målen har formulerats enligt följande:

- Kvinnor och män, flickor och pojkar ska synliggöras och redovisas i planering, genomförande och uppföljning av kommunens samtliga verksamheter. Köns uppdelad statistik ska användas. Analyser av konsekvenser för kvinnor och män, flickor och pojkar ska göras inför beslut.

- Kvinnor och män som är anställda i Eskilstuna kommunkoncern ska ha kunskap om makt och genus, samt hur den kunskapen kan användas i det praktiska vardagsarbetet.

- En jämställd arbetsmarknad. Flickor och pojkar, kvinnor och män ska uppmuntras till icke-traditionella yrkes och karriär val. Eskilstuna kommun satsar även på ett jämställt näringsliv och att främja kvinnors företagande.

- Genom information och dialog beskriver Eskilstuna kommun hur samtliga verksamheter arbetar med att erbjuda en likvärdig och jämställd kommunal service. All intern och extern kommunikation om kommunkoncernens verksamheter ska motverka stereotypa föreställningar om 5 kvinnor och män.

- Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer ska bekämpas genom utbildningsinsatser, metoder och arbetssätt som ska stötta och skydda kvinnor

---

⁷¹ Sveriges kommuner och landsting. (2011). *Systematiskt arbete för mänskliga rättigheter*. s 6.

⁷² Sveriges kommuner och landsting. (2011). *Samling för social hållbarhet - faktablad*. s. 1-2.

⁷³ Eskilstuna kommun. (2011). *På spaning efter jämställdheten 2011-2015*.

⁷⁴ Eskilstuna kommun. (2011). *På spaning efter jämställdheten handlingsplan 2011-2015 kortversion*. s. 2.

som utsatts för våld. Även flickor och pojkar som upplever våld samt män som utövar våld ska få hjälp.

- Kvinnor och män som är anställda i Eskilstuna kommun ska ha lika villkor vad gäller rekryteringar, hel och deltids anställningar, arbetsmiljö, anställnings förmåner, kompetensutveckling och lön. Kommunen vill ha en jämn könsfördelning inom alla yrken och bland cheferna inom koncernen. Jämställdhetsperspektivet ska finnas med i alla typer av kompetensutveckling för personalen.

- Kommunrevisionen ska analysera och redovisa jämställdhetsperspektiv i all sin granskning av den kommunala verksamheten.

- Ojämställda maktförhållanden och informella maktstrukturer i politiken behöver kartläggas/ identifieras. Män och kvinnor med förtroendeuppdrag i Eskilstuna kommun ska ha kunskap om makt och genus. De ska veta hur de använder den kunskapen i sitt politiska uppdrag.⁷⁵

Handlingsplanen innefattar även en integrering av CEMR-förklaringen om jämställdhet som kommunen har skrivit under.⁷⁶

Kommunen har även inrättat ett organ för jämställdhet, ett jämställdhetsutskott under kommunstyrelsen som ska utveckla, initiera och bevaka jämställdhetsarbetet inom såväl kommunen som olika politikområden.⁷⁷ För att kunna genomföra detta har utskottet formulerat flera interna målsättningar i verksamhetsplanen. Dessa har bland annat kretsat kring att arbeta med att fortlöpande kompetensutveckla ledamöterna i aktuella jämställdhetsfrågor.⁷⁸ Ledamöterna uppmanas i verksamhetsplanen för 2012 att även uppmärksamma kommunens jämställdhetsarbete genom exempelvis utåtriktade aktiviteter med öppna föreläsningar under året och studiebesök hos

---

⁷⁵ Eskilstuna kommun. (2011). *På spaning efter jämställdheten handlingsplan 2011-2015 kortversion*.

⁷⁶ Sveriges kommuner och landsting. (2011). *Systematiskt arbete för mänskliga rättigheter*. s 7. Sveriges kommuner och landsting. (2010). *Europeisk deklaration för jämställdhet*.

⁷⁷ Sveriges kommuner och landsting. (2011). *Systematiskt arbete för mänskliga rättigheter*. s 7.

⁷⁸ Eskilstuna kommun. (2011). *Verksamhetsplan för jämställdhetsutskottet 2011*. s. 1. Eskilstuna kommun. (2011). *Verksamhetsplan för jämställdhetsutskottet 2012*. s. 1.

lokala media.⁷⁹ Ledamöterna har även som målsättning att utveckla sina kunskaper på området genom att delta vid olika studiebesök, föreläsningar, temamöten, litteraturstudier.⁸⁰

Våld mot kvinnor och människorättsöverväganden är en problematik som kommunen arbetat med sedan flera år tillbaka i tiden. Genom en rapport kallad "Eskilstuna - en Fristad för kvinnor" bildar man tillsammans med den nationella lagstiftningen en grund för det arbete som ska sätta stopp för våld mot kvinnor. I rapporten beskrivs förmedlande av kunskap som en grundläggande åtgärd för att nå en långsiktig samsyn på de strukturer som orsakar mäns våld mot kvinnor.⁸¹

Jämställdhet ses som en viktig del i arbetet med att motverka våldsproblematiken. Ett flertal målsättningar finns beskrivna i rapporten som beskriver insatserna närmare. Dessa riktar sig till olika delar av förvaltningen, samt samarbeten mellan förvaltningen, polis och olika typer av frivilligorganisationer. Det finns även insatser riktade mot exempelvis hedersrelaterat våld, där flickor eller pojkar är så hårt kontrollerade hemifrån att de har fråntagits rätten till inflytande över sina egna liv. Arrangerade bröllop är en del av denna problematik, samt behandlingen av homosexuella ungdomar i dessa familjer.⁸²

Eskilstuna kommun arbetar även aktivt med HBT-frågor, flera verksamheter HBT-certifierades i mars 2011 och kommunen medverkar även i paraden SpringPride sedan 2007. Medarbetare inom familjerådgivningen, ungdomsmottagningen Barnhuset med flera, har även genomfört en utbildning inom RFSL för att utöka kompetensen inom området. Det finns även en verksam diskrimineringsbyrå kallad Humanitas som har sitt säte i Eskilstuna, men verkar i hela Sörmland och Västmanland.⁸³ Det är en politiskt och religiöst obunden organisation som finansieras av såväl statliga som kommunala medel.⁸⁴ Humanitas grundades redan 2005 då Integrationsverket kontaktade Eskilstuna kommun med förslaget att starta en antidiskrimineringsbyrå för region Sörmland. Detta blev startskottet för den ideella föreningen Humanitas Antidiskriminering Sörmland, som driver verksamheten på diskrimineringsbyrån. Under 2011 genomförde

---

⁷⁹ Eskilstuna kommun. (2011). *Verksamhetsplan för jämställdhetsutskottet 2012*. s. 2.

⁸⁰ Ibid., s. 2.

⁸¹ Eskilstuna kommun. (2007). *Rapport: Mäns våld mot kvinnor med mål och åtgärder*. s. 4 och 30.

⁸² Sveriges kommuner och landsting. (2011). *Systematiskt arbete för mänskliga rättigheter*. s 8. Eskilstuna kommun. (2007). *Rapport: Mäns våld mot kvinnor med mål och åtgärder*. s. 22 och 24.

⁸³ Sveriges kommuner och landsting. (2011). *Systematiskt arbete för mänskliga rättigheter*. s 8. Diskrimineringsbyrån Humanitas. (2013). *För mänskliga rättigheter – mot diskriminering*.

⁸⁴ Diskrimineringsbyrån Humanitas. (2013). *För mänskliga rättigheter – mot diskriminering*.

verksamheten ett namnbyte och kallar sig numera för Diskrimineringsbyrån Humanitas. Sedan januari 2010 innefattar verksamhetsområdet nu även Västmanland.⁸⁵

Kommunen har även upprättat en handlingsplan för integration som tar avstamp i den allmänna förklaringen om mänskliga rättigheter. Utbildning, arbetsmarknad, tillgång till sociala nätverk, medborgerlig och politisk delaktighet och boende beskrivs som fem olika dimensioner som kräver samspel för att främja integration och kulturell mångfald. Handlingsplanen innehåller även 31 olika åtgärder; där språkkunskaper inom organisationen bättre ska tas till vara, samt diskriminering och främlingsfientlighet av alla dess slag ska motverkas.⁸⁶

I Eskilstuna kommun finns även ett invandrarråd där politiker och invandrarföreningar samarbetar kring frågor som rör kulturell och etnisk mångfald, delaktighet och integration. Syftet med rådet är att samla kunskap, erfarenheter och synpunkter som kan förbättra den kommunala verksamheten samtidigt som man ger människor med utländsk bakgrund inflytande och insyn i beslutsfattandet. Fokusgrupper inrättas kring olika aktuella frågor och man arbetar aktivt mot förvaltningar, nämnder och bolag med kommunens handlingsplan för integration som utgångspunkt.⁸⁷

Eskilstuna kommun har agerat pilotkommun för en utbildningssatsning som har sin bakgrund i engagemanget inom det nationella nätverket för mångfald och mänskliga rättigheter. Inom nätverket skedde ett antal utbildningar som sedan växte till en utbildningssatsning som genomfördes tillsammans med Delegationen för mänskliga rättigheter, där chefer inom arbetsmarknads- och familjeförvaltningen deltog för att utveckla ett mer rättighetsbaserat synsätt.⁸⁸

Sedan början av 1990-talet ställer kommunen miljökrav vid upphandlingar, riktlinjer fastslogs 1995 av kommunfullmäktige. Dessa riktlinjer kom att omfatta krav på godtagbara sociala förhållanden vid en ny översyn av riktlinjerna 2006.⁸⁹

Kommunen är en av sju kommuner i Sverige som är nominerad till utmärkelsen "Sveriges KvalitetsKommun 2013" i Kvalitetsmässan i Göteborg. Kommunen har på sin hemsida lyft fram att

---

⁸⁵ Diskrimineringsbyrån Humanitas. (2013). *Organisation*.

⁸⁶ Sveriges kommuner och landsting. (2011). *Systematiskt arbete för mänskliga rättigheter*. s 9.

⁸⁷ Eskilstuna kommun. (2013). *Kommunala invandrarrådet*.

⁸⁸ Sveriges kommuner och landsting. (2011). *Systematiskt arbete för mänskliga rättigheter*. s 10.

⁸⁹ Eskilstuna kommun. (2013). *Miljöanpassad upphandling*.

de profilfrågor som kommer att framhållas är kommunens arbete med miljö, jämställdhet, HBTQ-arbetet samt styrsystemet.⁹⁰

4.4 Örebro

Örebro är en mångkulturell kommun med ett stort antal invånare som antingen är födda utomlands, alternativt har två utomlandsfödda föräldrar. Det mångkulturella Örebro beskrivs som en viktig resurs för att utveckla den växande kommunen. De senaste fem åren har till exempel cirka 70 procent av folkökningen i kommunen bestått av utomlandsfödda, främst från Asien. För att stärka arbetet med mänskliga rättigheter i kommunen har man beslutat att inrätta en parlamentarisk arbetsgrupp. Politikerna vill att Örebro ska vara en trygg och välkomnande kommun där alla ska människor ska kunna känna sig välkomna och respekterade.⁹¹

I Örebro kommuns årsredovisning för 2012 beskrivs målsättningen för kommunens långsiktiga utveckling vara hållbar både socialt, ekologiskt och ekonomiskt.⁹² Kommunen har tidigare redovisat en separat hållbarhetsredovisning som numera är integrerad i årsredovisningen, i denna redovisas statistik och utveckling inom olika områden. Indikatorer av denna statistik och utveckling har sin utgångspunkt i de indikatorer som används för utvärdering av den nationella hållbarhetspolitiken. Bokslutet behandlas i kommunfullmäktige och där fattas även beslut om vilka områden som bör prioriteras i framtiden, med hänsyn till tidigare nämnda indikatorer.⁹³

Den sociala hållbarheten innefattar en stabil och dynamisk kommun där grundläggande mänskliga rättigheter uppfylls. Flera olika områden i årsredovisningen refererar till de mänskliga rättigheterna, exempelvis gällande formuleringar så som "människors egenmakt" där en människa ska ges möjlighet att utveckla sig själv och sin omgivning. För en definition av begreppet mänskliga rättigheter hänvisar kommunen till de FN:s förklaring av de mänskliga rättigheterna.⁹⁴

---

⁹⁰ Eskilstuna kommun. (2013). *Eskilstuna kommun inspirerar i Göteborg*.

⁹¹ Örebro kommun. (2012). *Årsredovisning 2012*. s. 9-10.

⁹² Ibid., s. 9.

⁹³ Ibid., s. 17.

⁹⁴ Örebro kommun. (2012). *Årsredovisning 2012*. s. 9 och 20.

Vidare beskrivs hur kommunen utgår från FN:s förklaring av de mänskliga rättigheterna i avseendet att människor är olika med olika möjligheter och behov. Det allmänna har därför en skyldighet gentemot individen att skydda denne från övergrepp som på olika sätt skulle inskränka eller begränsa denna grundläggande frihet. Människan beskrivs ha olika möjligheter och behov utifrån exempelvis kön, ålder eller livsvillkor vilka beskrivs som viktiga delar för kommunens verksamhet.⁹⁵ Kommunen har konkretiserat arbetet genom att ha utarbetat handlingsplaner kopplade till frågor som berör homosexuella, bi- och transsexuella människor, HBT-frågor samt gällande jämställdhet för att sprida kunskap och kompetens. Kommunen arbetar även med handlingsplaner mot barnfattigdom och inom området för teckenspråk, där en förstudie inom det förstnämnda området har avslutats. Familjers socioekonomiska förutsättningar relateras till skillnader i barns ekonomiska utsatthet, där handlingsplanen förhoppningsvis ska leda till en halvering av barnfattigdomen till år 2020.⁹⁶

I kommunens dokument "Övergripande strategier och budget 2013, med plan för 2014 och 2015" presenteras Örebro's övergripande vision som Skandinaviens mest attraktiva medelstora stad, samt fyra underliggande strategier. Dessa består av:

- Hållbar tillväxt
- Människors egenmakt
- Barns och ungas behov
- Trygg välfärd

Till varje strategiområde finns indikatorer framtagna för att kunna mäta dess måluppfyllelse vid slutet av året. Dessa återrapporteras varje år i dokumentet "Bokslut för hållbar utveckling". Kommunen har även beslutat att en konsekvensbedömning utifrån barn-, genus- och mångfaldsperspektivet ska göras innan beslut fattas i samtliga kommunala nämnder.⁹⁷ Kommunen

---

⁹⁵ Ibid., s. 9.

⁹⁶ Ibid., s. 10-11.

⁹⁷ Örebro kommun. (2012). *Övergripande strategier och budget 2013 med plan för 2014 och 2015*, s. 4-7.

har dessutom antagit en ny upphandlingspolicy, som syftar till att utveckla förfrågningsunderlaget vid offentliga upphandlingar för att tydligt kunna ställa krav på social och miljömässig hänsyn.⁹⁸

För att öka förståelsen och kunskapen kring olika religioner, kulturer och traditioner som finns representerade i staden har ett interreligiöst råd inrättats, bestående av representanter från olika kristna och muslimska församlingar.⁹⁹ Rådet ska även arbeta mot hedersrelaterat våld, men har mötts av kritik från bland annat kvinnorrättsorganisationer då rådet endast företräds av män. Kommunen understryker dock att det är rådet som själva utser representanter.¹⁰⁰

Årsredovisningen för 2012 ger även uttryck för utveckling av demokratin genom en medborgardialog i berednings- och beslutsprocesser. Det civila samhällets deltagande är tillsammans med jämställdhet och mångfald beskrivs som väsentligt för kommunens verksamhet. Ett ökat samarbete med civilsamhällets olika organisationer anses vara en viktig förutsättning för bättre kommunikation med medborgarna.¹⁰¹ Kommunfullmäktige har tillsammans med ett flertal föreningar undertecknat en överenskommelse om samverkan mellan kommunen och det civila samhället.¹⁰²

Sedan 2007 har Örebro kommun en politisk jämställdhetsdelegation, vars långsiktiga mål är att fokusera jämställdhetsarbetet på alla olika nivåer i organisationen.¹⁰³ Likt Göteborg och Eskilstuna så är även Örebro kommun delaktiga i Samling för social hållbarhet. De har även undertecknat den europeiska CEMR-deklarationen samt blivit nominerad till årets Kvalitets Kommun 2013.¹⁰⁴

---

⁹⁸ Örebro kommun. (2012). *Årsredovisning 2012*. s. 14.

⁹⁹ Ibid., s. 10. Sveriges Television. (2012). *Bara män när hedersvåld ska behandlas*.

¹⁰⁰ Sveriges Television. (2012). *Bara män när hedersvåld ska behandlas*.

¹⁰¹ Örebro kommun. (2012). *Årsredovisning 2012*. s. 11 och 20.

¹⁰² Kvalitetsmässan. (2013). *Så här gör Örebro kommun för att utveckla demokratin och medborgarnas deltagande*.

¹⁰³ Örebro kommun. (2013). *Jämställdhet*.

¹⁰⁴ Sveriges kommuner och landsting. (2011). *Samling för social hållbarhet - faktablad*. s. 1-2. European Charter for Equality of Women and Men in Local Life. (2013). Kvalitetsmässan. (2013). *Så här gör Örebro kommun för att utveckla demokratin och medborgarnas deltagande*.

5. Systematisk jämförelse mellan kommunerna

För att enklare erhålla en mer övergripande förståelse för de jämförda kommunernas olika huvudsakliga formuleringar och implementering av de mänskliga rättigheterna, kommer dessa att sammanställas i tabellen nedan:

Implementering/formulering	Göteborg	Eskilstuna	Örebro
Hållbarhet definieras i ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet där mänskliga rättigheter underordnas den sociala hållbarhetsdimensionen.	Ja	Ja	Ja
Handlingsplan/styrkort för integration kopplat till mänskliga rättigheter	Ja	Ja	Nej
Kompetensutveckling för medarbetare kopplat till attityder och jämställdhet, som en del av MR	Ja	Ja	Ja
Interreligiöst råd/center	Ja	Ja	Ja
Utpräglat jämställdhetsarbete	Likabehandlingsplaner	Jämställdhetsutskott	Jämställdhetsdelegation
Aktivt arbete med HBT/HBTQ frågor	Ja	Ja	Ja
Hänsynstagande till mänskliga rättigheter vid offentlig upphandling	Ja	Miljö/sociala förhållanden	Konsekvensbedömning utifrån barn/genus/mångfald
Samling för social hållbarhet	Ja	Ja	Ja
Undertecknat CEMR-deklarationen	Ja	Ja	Ja

6. Diskussion

I min granskning av de jämförda kommunernas årsredovisningar, budgetdokument, handlingsplaner och olika styrdokument etc. har en tydlig trend kunnat uppmärksammas i hur de jämförda kommunerna kastat allt mer ljus på frågor som kan relateras till social, ekonomisk, och ekologisk hållbarhet. Samtliga kommuner har valt att definiera samt inkorporera mänskliga rättigheter som en del av sociala hållbarhetsdimensionen. Den sociala hållbarhetsdimensionen utgör tillsammans med den ekologiska och ekonomiska viktiga beståndsdelar i det nya hållbarhetstänkande som genomsyrar politiken i Göteborg, Eskilstuna och Örebro kommun. Samtliga tre kommuner hänvisar till FN:s definition av de mänskliga rättigheterna, och har som målsättning att fullt omsätta såväl dessa som kvinno- och barnkonventionen.

Denna förändring i kommunpolitiken skulle ur ett nyinstitutionellt perspektiv kunna tolkas som ett sätt för kommunerna att inte bara låta sig påverkas utav sin omgivning, utan också påverka omgivningen genom dessa omstruktureringar som verkar för ett hållbarare samhälle. En sorts kombination av tvingande och mimetisk isomorfism, där kommunerna dels ser sig tvungna att agera enligt de riktlinjer kring implementering av mänskliga rättigheter som finns från högre politiska nivåer - men även ett efterliknande då man ser till varandra för att hitta lösningar eller olika alternativ för att kunna implementera målsättningarna i verksamheterna. Parader för att uppmärksamma HBTQ-frågor är ett sådant exempel, eller engagemang i interreligiösa råd för att få andliga ledare inom samhället att samverka och föra en dialog. Dessa verksamheter är gemensamma för samtliga av de jämförda kommunerna.

Den generellt höjda medvetenheten kring hållbarhetsfrågor i samhället är givetvis också en väsentlig faktor som kommunerna behöver ta hänsyn till för att erhålla legitimitet från offentligheten och upprätthålla sin trovärdighet. Detta är absolut nödvändigt för att kunna garantera verksamhetens framtida fortlevnad, men även ett sätt för kommuner att inte isolera sig från den omvärld som de verkar i. Kommuner och regioner erhåller idag allt fler komplicerade, varierande befogenheter och ansvarsområden där beslut som inkluderar exempelvis miljö, utbildning, sjukvård eller bostäder direkt eller indirekt kan påverka medborgares erhållande av de mänskliga rättigheterna. Av den anledningen kan det växande intresset för mänskliga rättigheter bland flera svenska kommuner förklaras som en konsekvens av den samhällsliga förändringen som

kommunerna behöver ta hänsyn till. Implementeringen och formuleringen av mänskliga rättigheter i olika styr- och policydokument som syftar till att genomföra verksamheterna blir ett verktyg för att erhålla intern såväl som extern respekt, vilket på sikt även skapar stabilitet i organisationen.

Antalet svenska kommuner som tydligt utarbetat riktlinjer och mål som kretsar kring de mänskliga rättigheterna, eller i alla fall omnämner dem i årsredovisningar eller budgetdokument på ett tydligt sätt, är fortfarande få. Det är rimligt att anta att det än så länge är en fråga som de större kommunerna med fler invånare i dagsläget behöver ta hänsyn till. Det återstår därför ännu att se huruvida dessa formuleringar och implementeringar kommer att sprida sig till fler kommuner och verksamheter på sikt. En av viktiga delar av organisatorisk översättning är det faktum att de vitala huvudingredienserna kring idén behålls, men i övrigt anpassas den för att bättre passa den lokala kontexten där den ska brukas. Det är möjligt att implementeringen får större spridning så fort fler mindre kommuner har hittat attraktiva lösningar som andra i samma storlek finner lätta att imitera.

Inom den sociala dimensionen nämns även åtgärder för att förbättra integrationen i samtliga tre kommuner eftersom bostadssegrering, främlingsfientlighet eller strukturella orättvisor på arbetsmarknaden beskrivs begränsa eller inskränka på människors grundläggande fri- och rättigheter. Även här sker en återknytning samt översättning av begreppet, som konkretiseras i en lokal kontext för att tydligare kunna driva arbetet framåt med handlingplaner eller liknande.

Relationen till de utmaningar som uppstår i samband med integration eller jämställdhetsfrågor uppvisar flera likheter. Göteborgs kommun beskrev segregationen i staden som ett problem, vilket man aktivt arbetar med genom att till exempel bidra med monetära medel till stadens interreligiösa center. Liknande verksamheter för samtal mellan människor med olika religiösa trosuppfattningar och bakgrunder återfinns i såväl Eskilstuna som Örebro. Initiativen i samtliga kommuner syftar till att försöka överbygga eventuella fördomar och missförstånd genom etablerandet av dessa råd eller center, som ska kunna sprida kompetens och kunskap på området.

De religiösa råden kan ses i ett större perspektiv som en del av arbetet med attitydförändringar, som beskrivs som en viktig del i arbetet med mänskliga rättigheter inom de olika kommunerna. Det har kommit att resultera i grupprocesser, kompetenshöjningar, utbildningssatsningar, nationella nätverk för attitydförändringar med mera.

Attitydförändringar kan även kopplas till jämställdhetsfrågan, där Göteborgs kommun beskrivs arbeta aktivt genom att bland annat främja jämställdhet vid upphandlingar. Även Eskilstuna arbetar

med olika genusperspektiv och jämställdhetsfrågor i jämställdhetsutskottet. Örebro lyfter också fram genus som en del av arbetet med mänskliga rättigheter, där alla människor ska behandlas lika och inte diskrimineras. De har formulerat handlingsplaner på området som syftar till att sprida kompetens och kunskap inom området.

Rättigheter för barn och kvinnor, som beskrivs i bland annat barn- och kvinnokonventionen har i dessa kommuner vuxit ytterligare till att omfatta mänskliga rättigheter i ett vidare begrepp. De hänvisar tydligt till FN:s definition, där arbetet med dessa rättigheter ska genomsyra verksamheterna. Civilsamhället beskrivs i årsredovisningarna för både Göteborg och Örebro som viktiga aspekter för kommunernas arbete och dialog med samhället. Kommunerna betonar därav vikten av att upprätta en kommunikation mellan medborgare och beslutsfattare.

7. Resultat

Syftet med uppsatsen var att närmare studera den process som resulterat i att mänskliga rättigheter på ett tydligt vis inkorporerats och formulerats som en del av den socialt hållbara dimensionen i ett fåtal svenska kommuner, för att bygga en bättre förståelse kring hur offentliga organisationer agerar när de tar till sig nya perspektiv eller idéströmningar utifrån.

För att uppnå detta syfte så formulerades ett antal frågeställningar som tydligare skulle klargöra kommuners relation till begreppet. Frågeställningen formulerades enligt nedan:

- 1. Hur har man i de jämförbara kommunerna (Göteborg, Eskilstuna och Örebro) valt att formulera och implementera föreställningen om mänskliga rättigheter?*
- 2. Vilka likheter och skillnader finns mellan kommunernas formulering, översättning och implementering av begreppet?*
- 3. Vad kan förklara lik- eller olikheterna?*

Textanalysen av relevanta dokument i respektive kommun har visat att formuleringen samt implementeringen av begreppet mänskliga rättigheter uppvisar flera tydliga likheter mellan de jämförda kommunerna. Samtliga kommuner refererar till FN:s definition av begreppet och har som målsättning att fullt omsätta dessa. Genom att tydligt arbeta med jämställdhetsfrågor, integration, kompetensutveckling för medarbetare samt projekt som rör HBTQ-personer strävar man mot denna målsättning. Kommunernas implementering kan skilja sig åt gällande mindre detaljer, så som exakt vilka aspekter som bör vägas in vid upphandling - men i stora drag så har samtliga jämförda kommuner tagit ett nytt grepp om begreppet och anpassat sig till vad som kan anses vara rimligt i ett mer hållbart framtida samhälle. Anledningen till att dessa kommuner valt att formulera sitt arbete på liknande vis kan förklaras med tidigare nämnda teorier kring legitimitet och organisationers sökande efter denna för att överleva. Kommunerna är en del av det samhälle de lever och verkar i, varpå de även är känsliga för trender och olika moden som kan resultera i isomorfism.

De mindre olikheter som konstaterats kan bero på att kommuner samtidigt vill hitta en egen profilfråga som de kan marknadsföra sig själva med för att sticka ut ur i mängden. Exempelvis mer konkreta målsättningar om att vara Sveriges mest jämställda kommun. Kommunerna tenderar att likna varandra mer än vad som kan antas vid en första anblick gällande agerande, beslut, attityder

och så vidare. Detta kan förklaras med tidigare nämnda teorier kring tvingad och mimetisk isomorfism och ett ständigt sökande efter legitimitet för att upprätthålla organisationens fortlevnad och förtroende.

8. Slutsatser och studiens bidrag

Syftet med studien var att bidra till en bättre förståelse kring hur offentliga organisationer agerar när de tar till sig nya perspektiv eller idéströmningar utifrån, genom att närmare studera de processer som föranlett det faktum att mänskliga rättigheter tas i större beaktning bland ett antal svenska kommuner idag. Genom att jämföra hur ett antal kommuner har "översatt" föreställningen om mänskliga rättigheter hoppades jag kunna förklara de likheter och skillnader i tolkningen av begreppet som kan identifieras i respektive kommun.

Studiens bidrag presenteras i tre slutsatser, där den inledande insatsen relateras till studiens första frågeställning: hur de jämförda kommunerna valt att formulera och implementera föreställningen om mänskliga rättigheter. Studien har visat att de jämförda kommunerna har formulerat och implementerat begreppet eller idén om mänskliga rättigheter på liknande sätt, genom att arbeta aktivt för jämställdhet, ta hänsyn till mänskliga rättigheter vid upphandling, motverka segregation, arrangera parader för HBTQ-personer som syftar till att uppmärksamma alla människors lika värde och så vidare. Vilka likheter och skillnader som återfinns i kommunernas formulering och implementering har därmed även delvis besvarats. Samtliga kommuner hänvisar till FN:s definition av begreppet, och uppvisar likt tidigare beskrivet stora likheter. Likheten kan förklaras med teorier kring tvingande och mimetisk isomorfism bland organisationer, samt skandinavisk institutionalism. Den politiska översättningen av begreppet kan ses i ljuset av en ökad medvetenhet kring ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet som kommuner behöver förhålla sig till för att upprätthålla förtroende och legitimitet.

9. Vidare forskning

Slutligen väcker studiens slutsatser nya frågeställningar kring kommunernas efterlevnad av de mänskliga rättigheterna samt implementeringen av dessa. Hur man tydligare skulle kunna mäta efterlevnaden med olika indikatorer skulle också vara ett intressant ämne för framtida forskning att utreda.

10. Referenslista

10.1 Litteratur

Berger, P. & Luckmann, T. (1999).

Kunskapssociologi: Hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet. Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Brunsson, Nils & Sten A. Jönsson. (1979).

Beslut och handling: om politikernas inflytande på politiken. Stockholm: Liber Förlag.

Czarniawska-Joerges, B, & Sevón, G. (1996).

Translating Organizational Change. Berlin: De Gruyter.

Czarniawska, B. (2005).

En teori om organisering. Lund: Studentlitteratur.

Esaiasson, Peter et al. (2012).

Metodpraktikan - Konsten att studera samhälle, individ och marknad (Vol. Fjärde upplagan). Vällingby: Norstedts Juridik.

Eriksson-Zetterquist, Ulla, Kalling, Thomas & Styhre, Alexander. (2006).

”Institutionell teori”, *Organisation och organisering*, 2.uppl., Malmö: Liber.

Hacking, Ian. (2005).

Social konstruktion av vad? Stockholm: Thales

Larsson, Sam., & Lilja, John. (2005).

Organisationsanalys – Teoretiska och metodologiska perspektiv. Lund: Studentlitteratur

Merriam, B. Sharan. (1994).

Fallstudien som forskningsmetod. Lund: Studentlitteratur.

Montin, Stig. (2007).

Moderna kommuner. Malmö: Liber AB.

Yin, R. (2007).

Fallstudier: Design och genomförande. Malmö: Liber.

10.2 Internet referenser

Diskrimineringsbyrån Humanitas. (2013). *För mänskliga rättigheter – mot diskriminering*. Hämtad 2013-11-01 från: <http://humanitas.se>

Diskrimineringsbyrån Humanitas. (2013). *Organisation*. Hämtad 2013-11-01 från: <http://humanitas.se/organisation/>

European Charter for Equality of Women and Men in Local Life. (2013). Hämtad 2013-10-13- från: <http://www.charter-equality.eu/atlas-of-signatories-of-the-charter/signataires.html>

Jämställ.nu. (2012). *Sveriges arbete för de mänskliga rättigheterna*. Hämtad 2013-10-03 från: <http://jamstall.nu/varfor/sveriges-arbete-for-de-manskliga-rattigheterna/>

Kvalitetsmässan. (2013). *Så här gör Örebro kommun för att utveckla demokratin och medborgarnas deltagande*. Hämtad 2013-12-17 från: http://www.kvalitetsmassan.se/wp-content/uploads/2013/04/orebro_nominerade.pdf

Sveriges kommuner och landsting. (2010). *Europeisk deklaration för jämställdhet*. Hämtad 2013-10-04 från: http://www.skf.se/vi_arbetar_med/jamstalldhet/internationellt/cemr-deklarationen

Sveriges kommuner och landsting. (2011). *Systematiskt arbete för mänskliga rättigheter*. Hämtad 2013-12-03 från: http://www.skf.se/vi_arbetar_med/demokrati/mr/utvecklingsprojekt_systematiskt_arbete_for_manskliga_rattigheter

Sveriges kommuner och landsting. (2011). *Samling för social hållbarhet - faktablad*. Hämtad 2013-11-09 från: http://www.skf.se/vi_arbetar_med/halsaochvard/folkhalsa/motesplats-social-hallbarhet/samling-for-social-hallbarhet

Sveriges Television. (2012). *Bara män när hedersvåld ska behandlas*. Hämtad 2013-11-10 från: <http://www.svt.se/nyheter/regionalt/tvarsnytt/bara-man-nar-hedersvald-ska-behandlas>

Göteborg

Vårt Göteborg. (2012). *Interreligiöst center öppnar på Kyrkogatan*. Hämtad 2013-10-03 från: http://www.vartgoteborg.se/prod/sk/vargotnu.nsf/1/ovrigt,interreligiost_center_oppnar_pa_kyrkogatan

Interreligiösa centret. (2012). *Om rådet*. Hämtad 2013-10-04 från: <http://interreligiosacentret.se/om-radet/>

Göteborgs Stad. (2013). *Förslag till budget 2014 och flerårsplaner 2015-2016 för Göteborgs Stad*. Hämtad 2013-11-08 från: http://goteborg.se/wps/wcm/connect/68955269-6f4e-446a-92fe-a65d9728ed83/Forslag+budget+S+MP+V_2014_TG.pdf?MOD=AJPERES

Göteborgs Stad. (2013). *Tankarna bakom styrkortet*. Hämtad 2013-11-09 från: http://goteborg.se/wps/wcm/connect/e96978a9-72ae-4a9f-ac36-bd0b971f6d8d/Tankar_bakom_styrkortet_20130111.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=e96978a9-72ae-4a9f-ac36-bd0b971f6d8d

Göteborgs Stad. (2013). *Göteborg en stad för alla*. Hämtad 2013-11-10 från: http://goteborg.se/wps/wcm/connect/41fc5991-6dde-4e0a-a8cb-bba10298b461/goteborg_enstadforalla.pdf?MOD=AJPERES

Göteborgs Stad. (2013). *Utbildningsförvaltningens likabehandlingsplan 2013-2016*. Hämtad 2013-11-10 från: <http://goteborg.se/wps/wcm/connect/552523ec-ec17-4e8a-8e0e-4827606e06d8/Likabehandlingsplan+UBF+19+augusti.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=552523ec-ec17-4e8a-8e0e-4827606e06d8>

Eskilstuna

Eskilstuna kommun. (2007). *Rapport: Mäns våld mot kvinnor med mål och åtgärder*. Hämtad 2013-10-10 från: <http://www.eskilstuna.se/PageFiles/21382/Rapport%20Mäns%20våld%20mot%20kvinnor%20080115.pdf?epslanguage=sv>

Eskilstuna kommun. (2009). *Revisionsrapport granskning av barnkonventionen*. Hämtad 2013-10-15 från: <http://www.eskilstuna.se/PageFiles/40821/Revisionsrapport%20Barnkonventionen%20.pdf>

Eskilstuna kommun. (2011). *På spaning efter jämställdheten 2011-2015*. Hämtad 2013-10-10 från: <http://www.eskilstuna.se/sv/Kommun-och-politik/Kvalitet-och-utveckling/Jamstalldhet/Handlingsplan-/Pa-spaning-efter-jamstalldheten/>

Eskilstuna kommun. (2011). *På spaning efter jämställdheten 2011-2015*. Hämtad 2013-10-10 från: <http://www.eskilstuna.se/PageFiles/21376/På%20spaning%20efter%20jämställdheten%202011-2015.pdf?epslanguage=sv>

Eskilstuna kommun. (2011). *På spaning efter jämställdheten handlingsplan 2011-2015 kortversion*. Hämtad 2013-10-10 från: <http://www.eskilstuna.se/PageFiles/225163/På%20spaning%20efter%20jämställdheten%20Kort%202013%20original.pdf?epslanguage=sv>

Eskilstuna kommun. (2011). *Verksamhetsplan för jämställdhetsutskottet 2011*. Hämtad 2013-11-05 från: <http://www.eskilstuna.se/PageFiles/57650/Verksamhetsplan%20för%202011%20till%20webben.pdf?epslanguage=sv>

Eskilstuna kommun. (2011). *Verksamhetsplan för jämställdhetsutskottet 2012*. Hämtad 2013-11-05 från: <http://www.eskilstuna.se/Global/MRF/Anna%20Lindén/Verksamhetsplan%202012.pdf?epslanguage=sv>

Eskilstuna kommun. (2012). *Årsplan 2012*. Hämtad 2013-11-01 från: <http://www.eskilstuna.se/PageFiles/68441/Årsplan%202012.pdf?epslanguage=sv>

Eskilstuna kommun. (2013). *Kommunala invandrarrådet*. Hämtad 2013-11-01 från: <http://www.eskilstuna.se/sv/Kommun-och-politik/Organisation/Rad-och-forum/Invandrarradet/>

Eskilstuna kommun. (2013). *Miljöanpassad upphandling*. Hämtad 2013-11-02 från: <http://www.eskilstuna.se/sv/Naringsliv-och-arbete/Upphandling-och-inkop/Miljoanpassad-upphandling/>

Eskilstuna kommun. (2013). *Eskilstuna kommun inspirerar i Göteborg*. Hämtad 2013-11-18 från: <http://www.eskilstuna.se/sv/Senaste-nytt/Eskilstuna-kommun-inspirerar-i-Goteborg/>

Örebro

Örebro kommun. (2012). *Årsredovisning 2012*. Hämtad 2013-11-15 från: <http://www.orebro.se/download/18.3f60806c13e26616f7380005249/Årsredovisning+Örebro+kommun+2012.pdf>

Örebro kommun. (2012). *Övergripande strategier och budget 2013 med plan för 2014 och 2015*. Hämtad 2013-11-20 från: <http://www.orebro.se/download/18.245d51b813c84113b6e80002966/Övergripande+strategier+och+budget+2013+med+plan+för+2014-2015.pdf>

Örebro kommun. (2013). *Barnkonventionen*. Hämtad 2013-11-16 från: <http://www.orebro.se/6997.html>

Örebro kommun. (2013). *Jämställdhet*. Hämtad 2013-12-17 från: <http://www.orebro.se/6264.html>

10.3 Artiklar

DiMaggio, Paul J. & Powell, Walter W. (1983).

The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Reationality in Organsizational Fields, *American Sociological Review*, 48, 147-160.

Johnson, Björn. (2003).

Policyspridning som översättning. Malmö: Daleke Grafiska AB.

Lindberg, K. , & Erlingsdottir, G. (2005).

Att studera översättning: Två idéers resor i den svenska hälso- och sjukvården. *Nordiske organisasjonsstudier*, 7, (3-4), 27-51.

Meyer, John W. och Rowan, Brian. (1977).

Institutionalised Organizations: Formal Structure as Myth and Ceremony. American Journal of Sociology. 83:2, s 340-63.